

A Qualitative study of how to get Acquainted with a Spouse in women with a stable marriage

Maryam Azami¹
Asieh Shariatmadar²
Kioomars Farahbakhsh³

The family as the smallest and main unit of society which is formed by the bond of marriage. The stability of marriage and the family has great importance because of its impact on the individual and society. Every marriage is associated with an introduction called dating. The aim of this study was to investigate how couples get acquainted before marriage with a qualitative phenomenological method. The data collection tool was an in-depth and semi-structured interview. The study population is consisted of women with stable marriages who had been married for at least 5 years and who had given their marriage a score of at least seven out of ten. The sample was purposefully selected and interviewed with 19 people until the data was saturated. By analyzing the interviews conducted and coding the sentences and phrases, different types of participants' familiarity were identified. The findings included six main themes: "Planning for acquaintance, initial familiarity with the framework, understanding of characteristics and moods, behavioral observations, and facilitating families to deepen cognition, counseling, and counseling." The results showed that in different types of acquaintances of women with stable marriages, attention has been paid to cultural and family frameworks. The findings of the present study can be used in the design of premarital counseling model for guidance on how to get acquainted and its effect on marital stability.

Keywords: Sustainable Marriage, Familiarity, Family, Culture

1. PhD Student in Counseling, Department of Counseling, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Mohaghegh Ardabili University, Ardabili, Iran.

maryam_azami58@yahoo.com

2. Corresponding Author: Assistant Professor, Department of Consultation, Department of Educational and Psychological Sciences, Allameh Tabatabaee University

3. Associate Professor, Department of Consultation, Department of Educational and Psychological Sciences, Allameh Tabatabaee University

نشریه علمی فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده
سال شانزدهم، شماره ۵۴، بهار ۱۴۰۰: ۷-۲۶

مطالعه کیفی چگونگی آشنایی با همسر در زنان دارای ازدواج پایدار

آسیه شریعتمدار^۲

مریم اعظمی^۱

کیومرث فرحبخش^۳

پذیرش نهایی: ۱۳۹۹/۰۸/۲۱

دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۷/۰۷

چکیده

خانواده کوچکترین و اصلی‌ترین واحد تشکیل‌دهنده جامعه است که با ازدواج شکل می‌گیرد. پایداری خانواده به دلیل تأثیری که بر فرد و جامعه می‌گذارد، از اهمیت زیادی برخوردار است. ازدواج با مقدمه‌ای تحت عنوان آشنایی همراه است. این پژوهش با هدف مطالعه چگونگی آشنایی پیش از ازدواج زنان دارای ازدواج پایدار، با روش پدیدارشناسانه انجام شده است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته بوده است. جامعه مورد مطالعه، زنان دارای ازدواج پایداری بودند که حداقل پنج سال از ازدواج آنها گذشته بود و به رضایت از ازدواج خود حداقل نمره هفت از ده داده باشند. نمونه به صورت هدفمند ملاکی انتخاب، و مصاحبه با ۱۹ نفر و تا اشباع داده‌ها انجام شد. از طریق تحلیل مصاحبه‌ها و شناسه‌گذاری جملات و عبارات، انواع مختلف آشنایی شرکت‌کنندگان مشخص شد. از یافته‌ها، شش مضمون اصلی «برنامه‌ریزی برای آشنایی، آشنایی اولیه با چارچوب، شناخت ویژگی‌ها و روحیات، مشاهدات رفتاری، آسان‌گرفتن خانواده‌ها برای تعمیق شناخت، مشورت و مشاوره» به دست آمد. نتایج نشان داد که در انواع آشنایی زنان دارای ازدواج پایدار، توجه به چارچوب‌های فرهنگی و خانوادگی رعایت شده است. یافته‌های پژوهش می‌تواند در طراحی الگوی مشاوره پیش از ازدواج به منظور راهنمایی در حیطه چگونگی آشنایی مورد استفاده قرار بگیرد.

کلیدواژه‌ها: ازدواج پایدار، چگونگی آشنایی در ازدواج، نقش خانواده در ازدواج، نقش فرهنگ و جامعه در ازدواج.

۱. دانشجوی دکتری تخصصی مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
Maryam_azami58@yahoo.com

۲. نویسنده مسئول: استادیار، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی (ره)، تهران، ایران.
S_shariatmadar@yahoo.com

۳. دانشیار، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی (ره)، تهران، ایران.

مقدمه

ازدواج اصطلاحاً پیمانی مقدس و رابطه‌ای پیچیده با وجهه قانونی و برپایه تعهداتی بین دو جنس متفاوت است (به پژوه، ۱۳۸۹). خانواده کوچک‌ترین واحد ساختاری هر جامعه‌ای را تشکیل می‌دهد؛ لذا جامعه‌ای از استحکام برخوردار است که خانواده‌هایی با ازدواجی پایدار داشته باشد (محمدی ری‌شهری، ۱۳۸۹).

ستیر^۱ (۱۹۷۰) معتقد است که نبود پایداری ازدواج، موجب مشکلات جسمی و روانی می‌شود. شریفی (۲۰۱۲) حسن خلق و ویژگی‌هایی چون تقوا و دین‌مداری، کفویت خانوادگی و اجتماعی در کنار مهرورزی همسران نسبت به یکدیگر را از تضمین‌کننده‌های ازدواج دانسته است. کرایبی، خجسته‌مهر، سودانی و اصلانی (۱۳۹۵) نیز قوام، دوام، احترام، قدردانی، مسئولیت‌پذیری، کیفیت رابطه جنسی و رضایت و همخوانی بین زوجین را عوامل تضمین‌کننده پایداری خانواده بیان کرده‌اند. قاسمی طوسی و فاخر میبیدی (۲۰۱۶) همتایی همسران، وجود صداقت و شفافیت قبل و بعد از ازدواج و دقت در انتخاب همسر را در پایداری ازدواج مؤثر دانسته‌اند. هم‌چنین برپایی نهاد خانواده با محوریت خدا‌باوری، وجود محبت، دوستی، مدارا و سازگاری، پایبندی به اخلاق اسلامی و حقوق و وظایف نسبت به همسر نیز از جمله عوامل محکم‌کننده بنای ازدواج به‌شمار می‌رود (محمودزاده، یوسفی و گل‌پرور، ۱۳۹۸).

ازسوی دیگر پژوهش‌ها به فراوانی طلاق و میزان آن در دوره‌های زندگی نیز پرداخته است. به‌عنوان نمونه هنریان و یونسی (۱۳۹۰) بیشترین آمار مربوط به جدایی را در پنج سال نخست زندگی ذکر کرده‌اند؛ لذا یکی دیگر از ویژگی‌های پایداری ازدواج در کنار عوامل یادشده، گذراندن سال‌های بحرانی آغاز زندگی مشترک است.

آشنایی مقدمه ازدواج است که با توجه به شرایط، گونه‌های مختلفی دارد و به فرایند متشکل از تبادل داده‌ها و عواطف بین دو نفر با هدف تصمیم‌گیری برای ازدواج اطلاق می‌شود و در کشور ما به‌طور معمول با شیوه سنتی از نوع خواستگاری به‌عنوان یکی از روش‌های سنتی انجام می‌پذیرد (میرمحمدصادقی، ۱۳۹۰). مسلماً شناخت ویژگی‌های افراد با هدف ازدواج، ضرورتی عقلانی است و سفارشی موکد ازسوی پیشوایان دین اسلام به‌شمار می‌رود (حرعاملی، ۱۳۷۲ و امیریان‌زاده و امیریان‌زاده، ۱۳۸۴). در این مسیر، حتی برخی سختگیرها درباره نگاه به نامحرم برداشته شده است تا

طرفین از لحاظ ظاهری نیز یکدیگر را بیشتر مورد بررسی قرار دهند (امیدی، ۱۳۹۴). شیوه‌های متفاوتی برای آشنایی وجود دارد؛ از آن جمله می‌توان به شیوه سنتی معارفه اشاره کرد که در فرهنگ ایرانی - اسلامی بسیار پسندیده است (دیلمی، ترجمه سلگی، ۱۳۷۶؛ طالب، ۱۳۷۹) و شیوه مدرن یا آشنایی طرفین بدون دخالت خانواده. مشورت نیز یکی از راه‌های اطمینان‌بخش در جهت کسب شناخت است (شهیدی، ۱۳۸۰؛ میرمحمدصادقی، ۱۳۹۰؛ بهرامی و نمازی، ۱۳۹۵؛ شریفی، ۲۰۱۲؛ دلاگو، مارکز، هورتادو و آرگون، ۲۰۱۳؛ پاشیب، سیدمحرمی، محمدی و تاتاری، ۱۳۹۵؛ سپهرمنش و مروجی، ۱۳۹۵؛ ظاهری، دولتیان، شریعتی، سیم‌بر، عبادی، و حسن‌پور، ۲۰۱۶) حسن خلق و ویژگی‌هایی چون تقوا و دین‌مداری، کفویت خانوادگی و اجتماعی در کنار مهرورزی همسران نسبت به یکدیگر را از تضمین‌کننده‌های ازدواج دانسته است. در زمینه انواع آشنایی، رحیمی، عارفی و مرادی‌زاده (۱۳۹۴) به شیوه غیرسنتی (دوستی دختر و پسر پیش از ازدواج) اشاره کرده‌اند که از جمله عوامل مؤثر در ناپایداری ازدواج معرفی شده است.

طبق یافته‌های پژوهش خسروانی (۱۳۹۷) میانگین زمان آشنایی زنان مطلقه تقریباً پنج ماه بود که از بین ۲۰ شرکت‌کننده در پژوهش، پنج زن قبل از ازدواج با همسر سابق خود سه تا ۳۶ ماه دوست بوده‌اند و بقیه ازدواج‌ها به صورت سنتی، تقریباً بدون هیچ زمان آشنایی شکل گرفته بود. باتوجه به این یافته‌ها و بحران پنج سال اول ازدواج، می‌توان فرض کرد یکی از دلایل ناکامی افراد در قوام خانواده، چگونگی عملکرد آنان در زمان آشنایی با همسر است.

روند صعودی رشد طلاق نگران‌کننده و با میزان بیش از ۲۵ تا ۳۵ درصد در مناطق مختلف کشور در سال ۱۳۹۶ بوده است (سایت سازمان ثبت احوال ایران، ۱۳۹۶). در حالی که پیشینه فرهنگ ایرانی - اسلامی در تقابل جدی با شیوع طلاق در خانواده‌ها است. در آموزه‌های اسلام، ناپسندترین حلال در پیشگاه خداوند، که تا حد امکان از آن نهی شده، طلاق است (بستان نجفی، ۱۳۹۶). پژوهش‌ها در حوزه آسیب‌شناسی خانواده، آثار زیان‌بار طلاق والدین بر فرزندان را در مقایسه با فوت والدین بسیار زیان‌بارتر (شکست تحصیلی، تخریب خودپنداره و عزت نفس فرزندان طلاق) ارزیابی کرده است (یحیی‌زاده و حامد، ۱۳۹۴). پیامدهای طلاق و جدایی برای زوجین نیز بعد از فوت همسر، بیشترین میزان تنش را در بردارد و پیش‌بینی‌کننده مهمی برای انواع آسیب‌های روانی به‌شمار می‌رود (جعفری ندوشن، زارع، حسینی هتزیایی، پورصالحی و زینی،

۱۳۹۴). با توجه به اهمیت پیشگیری بر درمان، تمرکز ویژه بر امر مهمی مانند ازدواج از زمان شکل‌گیری، بیش از پیش احساس می‌شود. گاتمن (۲۰۱۵) معتقد است می‌توان با ۹۱ درصد اطمینان از موفقیت ازدواج اطمینان حاصل، و روابط محکوم به شکست و عوامل تأثیرگذار را شناسایی کرد.

بنابراین دوران آشنایی می‌تواند پایه محکمی برای ازدواج باشد. امروزه یکی از انواع آشنایی، دوستی دختر و پسر با هدف ازدواج است. این سبک آشنایی در ایران در مقابل دیگر روش‌ها جامعه‌پذیری کمی دارد؛ اما ناگزیر وجود دارد که گاهی مبنای تشکیل خانواده‌های نوپا می‌گردد، ولی پیامدهای منفی برای ازدواج دارد و نهاد خانواده را با چالش روبه‌رو می‌کند (موحد، عنایت، عباسی شوازی، ۱۳۸۵). فرهنگ ایرانی نسبت به روابط جوانان پیش از ازدواج، قائل به چارچوب خاصی است و نسبت به روابط بازنگرش منفی دارد. شاید بتوان یکی از دلایل عدم استقبال دین اسلام از معاشرت‌های آزاد بین افراد را تأثیر نامطلوب این روابط در استحکام ازدواج در آینده دانست (گلزاری، ۱۳۸۴).

فضای مجازی هم به‌نوبه خود از محبوب‌ترین روش‌های رو به رشد آشنایی در سال‌های اخیر است (لاوسن و لک^۱، ۲۰۰۶). در این شیوه، که گاه به شکل عضویت در سایت‌های همسریابی است، ارائه شناخت حالت پلکانی دارد و از گفتگوی اولیه به سمت تبادل اطلاعات خصوصی‌تر و مواردی چون قرارهای حضوری تغییر می‌کند (والاس^۲، ۱۹۹۹).

ازجمله تحقیقاتی که در حوزه چگونگی آشنایی انجام شده است، می‌توان به پژوهش میرزایی، فتحی آشتیانی، سلیمانی و یوسفی (۱۳۹۶) اشاره کرد که در بررسی روابط پیش از ازدواج، بیشترین میزان رضایت را در زوجینی با روابط غیر پیشرفته و در چارچوب مشاهده کردند. هم‌چنین این پژوهش نشان داد زنان نسبت به روابط بدون ساختار پیش از ازدواج بسیار آسیب‌پذیرترند (میرزایی، فتحی آشتیانی، سلیمانی و یوسفی، ۱۳۹۶) و نگرش مثبت به روابط آزاد و بدون ساختار قبل از ازدواج نیز بر دلزدگی زناشویی (و در مقابل آن بر پایداری ازدواج) تأثیرگذار است (نازک‌تبار، حسینی و بابایی، ۱۳۹۵).

در پژوهش شاطریان (۱۳۹۶)، انواع شیوه‌های آشنایی زنان با همسر در پیوستاری از حالت سنتی تا شیوه‌ای ساختارشکنانه (برخلاف سنت و عرف) قرار می‌گیرد که هر دو مخاطراتی همچون

1. Lawson, & Leck
2. Wallace

کنترل گرانه بودن روابط زوجین دارد. کنترل گرانه بودن رابطه از زیرمجموعه‌های خشونت خانگی نیز به‌شمار می‌رود. بررسی همسانی ویژگی‌های فردی و خانوادگی در زنانی که به شیوه سنتی و یا غیر سنتی و رابطه عاشقانه با همسر خویش ازدواج کرده‌اند، به‌درستی صورت نگرفته و به‌طور طبیعی خطرپذیری ازدواج آنان افزایش یافته است (خسروانی، ۱۳۹۷). با توجه به اوضاع کنونی به‌نظر می‌رسد بین سه سبک آشنایی طرفین ازدواج، که به صورت‌های سنتی، به‌معنای خواستگاری و حضور خانواده‌ها، شیوه مدرن (بدون حضور و نظارت خانواده‌ها) و یا ترکیبی (تلفیقی از آشنایی طرفین با یکدیگر و ادامه روند آشنایی از طریق خواستگاری به شیوه سنتی) دیده می‌شود، مزیتی وجود نداشته باشد و نقش اصلی را آگاهی و گذار مطلوب از این سه سبک دارد (میرزایی، فتحی آشتیانی، سلیمانی و یوسفی، ۱۳۹۶؛ کرمانی، اصغریور ماسوله و برادران کاشانی، ۱۳۹۷).

مطابق با نتایج پژوهش مشکلی، دلشاد نوقابی، شاه‌قاسمی و مسلم (۱۳۹۰) شیوه نامناسب آشنایی با همسر، نظیر عدم تحقیق مناسب درباره افراد، شناخت ناکافی و یا اجباری بودن ازدواج و امثال آن می‌تواند از عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق باشد. درحالی‌که شناخت ویژگی‌های فرد مقابل می‌تواند با حضور فردی باتجربه و آگاه نیز ایجاد شود (تقی‌زاده و حسین‌زاده، ۱۳۸۴؛ سرچی، راسووسکی، نوچترلین و گرین^۱، ۲۰۰۶). حصول شناخت از فرد مقابل در تشکیل زندگی نسبتاً پایدار، نقش مؤثری ایفا می‌کند (بنی‌جمالی، یزدی و نفیسی، ۱۳۸۳). گلادینگ (۲۰۱۴) چگونگی آشنایی پیش از ازدواج را در طلاق مؤثر، و متعهدانه‌نبودن انگیزه‌های آشنایی را در پیدایش خیانت زناشویی مؤثر می‌داند. درباره انتخاب همسر از طریق سایت‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی، پژوهش‌هایی با تمرکز بر معیارهای همسرگزینی انجام شده است که می‌توان از نتایج این پژوهش‌ها در حیطه متغیر چگونگی آشنایی هم سود برد. تومتون و لین^۲ (۱۹۹۴) زندگی مدرن و اقتدار یافتن جوانان و کاهش نقش والدین در همسرگزینی فرزندان و شیوه‌های جدید آشنایی را علت ناپایداری ازدواج جوانان برآورد کرده‌اند. پژوهش مورگان، ریچاردز، ونز^۳ (۲۰۱۰) نشان می‌دهد زنان در آشنایی‌های مجازی هنگام معرفی خود به ارائه مواردی با مقبولیت بیشتر می‌پردازند. پژوهش‌های دیگری همچون پژوهش چاید، لو، مک کورمیک و کوکیارلا^۴ (۱۹۹۶) و هیتس، هورتاش و آریلی^۵ (۲۰۱۰) نیز مؤید ارائه ترجیحات همسرایی به‌صورت حضوری و یا مجازی است.

1. Sergi, Rassovsky, Nuechterlein & Green
2. Thornton. & Lin
3. Morgan, Richards, & Vanness
4. Child, Low., McCormick & Cocciarella
5. Hitsch, Hortaçsu, & Ariely

چگونگی آشنایی افراد با ازدواج پایدار به منظور پیشگیری از تحمیل پیامد جبران‌ناپذیر و عدم جامعه‌پذیری طلاق در فرهنگ ایرانی - اسلامی، عامل مهمی در انگیزش محقق در این پژوهش و دست یافتن به پاسخ این پرسش است که: «چگونگی آشنایی پیش از ازدواج در خانواده‌های دارای ازدواج پایدار چگونه است؟»

روش

در این مطالعه، محقق با استفاده از ظرفیتهای روش کیفی پدیدارشناسانه (روش کلایزی) در رسیدن به درک عمیق‌تری از پدیده (پیراوی ونک، ۱۳۹۸) یعنی ازدواج پایدار با توجه به چگونگی آشنایی در زنان دارای ازدواج پایدار سعی کرد. هدف محقق در این پژوهش، دست‌یافتن به محتوای افکار و اندیشه‌ها و تجربه زیسته زنان دارای ازدواج پایدار در مورد چگونگی آشنایی آنان با همسرانشان است. شرکت‌کنندگان در این پژوهش زنانی بودند که از طریق فراخوان در شبکه‌های اجتماعی برای حضور در پژوهش اعلام آمادگی کرده و دست‌کم پنج سال از ازدواجشان گذشته بود. مبنای گزینش افراد در این پژوهش استفاده از پرسشنامه حاوی سؤالاتی است که از عوامل ازدواج پایدار در پژوهش کرایبی و همکاران (۱۳۹۵) استخراج شده است (نمونه‌گیری هدفمند ملاکی). این کار به منظور کسب اطمینان از احراز شرایط شرکت در پژوهش بود و هدف این سؤالات، مطالعه درباره‌ی زنانی است که در عین دوام در ازدواجشان از رضایت نسبی به دلیل واجدیت عوامل مورد نظر بهره‌مند باشند. عوامل مورد نظر در قالب دوازده سؤال مکتوب و پاسخ‌های نمره‌گذاری شده از ۱ تا ۱۰ به نسبت میزان رضایت از وجود عوامل در رابطه زوجی در اختیار افراد قرار داده و از ایشان خواسته شد تا نظر خود را درباره‌ی هر یک از عوامل به صورت نمره از ۱ تا ۱۰ بنویسند. شرکت‌کنندگان با میانگین بیش از هفت انتخاب، مورد مصاحبه قرار گرفتند. مصاحبه‌ها تا آنجا ادامه یافت که داده‌ها به اشباع رسید و اطلاعات جدیدی به دست نیامد. ۱۹ مصاحبه انجام شد. مصاحبه ابتدایی به عنوان نمونه و به منظور اصلاح اشتباهات احتمالی از سوی پژوهشگر انجام شد. سپس با ۱۵ مصاحبه دیگر و تحلیل یک‌به‌یک آن‌ها به اشباع یافته‌ها دست یافته و در نهایت نیز سه مصاحبه تکمیلی به منظور اطمینان از حصول اشباع و کفایت یافته‌ها انجام شد. برای تحلیل مصاحبه‌ها از روش هفت مرحله‌ای کلایزی استفاده شد: ۱. ثبت کامل گفته‌های شرکت‌کنندگان طی مصاحبه‌ها ۲. خوانش چندباره موارد ثبت شده و استخراج عبارات مهم ۳. ارائه توضیح برای عبارات و فرمول‌بندی معانی ۴. سازماندهی مفاهیم ۵. ترکیب و

دسته‌بندی مفاهیم ۶. توصیف کامل و مفصل از پدیده بررسی شده در قالب عبارت شناختی ۷. معتبرسازی نهایی از طریق بازگشت به سوژه‌ها و سؤال از آن‌ها (محمدپور، ۱۳۹۷ به نقل از کولایزی، ۱۹۷۸).

یافته‌ها

پژوهش با هدف مطالعه چگونگی آشنایی زنان دارای ازدواج پایدار انجام شده است. جدول ۱ جمعیت شناختی شرکت کنندگان و نتایج تحلیل مصاحبه‌ها، گزارش و جدول‌های مربوط به شناسه‌های فرعی، اصلی و هسته‌ای در ادامه خواهد آمد.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت کنندگان

شرکت کننده	سال‌های ازدواج	سن خانم	سن همسر	تعداد فرزندان	شغل همسر	نوع مسکن
۱	۱۹	۲۰	۳۲	۲	کارمند	شخصی
۲	۱۰	۴۰	۵۳	۰	آزاد	استیجاری
۳	۱۸	۲۳	۳۱	۲	معلم	استیجاری
۴	۶	۱۸	۲۰	۰	چرخکار تولیدی	منزل پدر
۵	۳۸	۲۰	۲۳	۴	معلم	سازمانی
۶	۱۸	۱۸	۲۰	۲	فروشنده	منزل پدر
۷	۵/۳	۲۶	۲۶	۰	کارمند	استیجاری
۸	۱۰	۲۰	۲۵	۲	فنی	خرید با وام
۹	۱۳	۲۶	۲۶	۲	وکیل	استیجاری
۱۰	۷	۲۴	۲۸	۱	کارمند	منزل پدر
۱۱	۱۱	۲۳	۲۵	۳	کارمند	سازمانی
۱۲	۱۲	۲۴	۲۸	۲	کارمند	منزل پدر
۱۳	۱۸	۱۹	۲۳	۳	کارمند	منزل پدر
۱۴	۸	۲۴	۲۶	۱	کارمند	استیجاری
۱۵	۱۰	۱۹	۲۸	۱	معلم	استیجاری
۱۶	۱۰	۲۴	۲۸	۲	معلم	خرید با وام
۱۷	۲۲	۱۹	۲۵	۲	آزاد	شخصی
۱۸	۱۶	۲۵	۲۶	۲	طلبه	استیجاری
۱۹	۵	۲۱	۲۶	۱	کارمند	شخصی
میانگین	۱۳/۵	۲۲/۷۸	۲۶	۱/۷	-----	-----

طبق اطلاعات جدول ۱، متوسط مدت ازدواج شرکت کنندگان ۱۳/۵ است که کمینه آن پنج و بیشینه آن ازدواجی با ۳۸ سال است. متوسط سن زنان در زمان ازدواج ۲۲/۷۸ سال و متوسط سن همسرانشان ۲۶ سال، یعنی با فاصله سنی تقریباً سه سال است. در ادامه یافته‌های مربوط به مصاحبه‌ها به همراه سؤال پژوهش ارائه می‌شود.

آشنایی زنان دارای ازدواج پایدار چگونه است؟

مضمون‌های مستخرج از مصاحبه‌ها در جدول ۲ گزارش شده است:

جدول ۲. مضمون‌های چگونگی آشنایی

مضمون هسته‌ای	مضمون اصلی	مضمون‌های فرعی	
آشنایی در هیچ یک از ازدواج‌های پایدار اتفاقی نبوده و همه آن‌ها بر اساس شناخت و با برنامه‌ریزی در چارچوب خانواده صورت گرفته است.	برنامه‌ریزی برای آشنایی	معرفی از طریق معرف	
		پسند اولیه توسط مادر پسر	
		صحبت اولیه خانواده‌ها	
		کسب اطلاعات از معرف	
		ملاقات اولیه پسر با پدر دختر به منظور کسب اجازه و تأیید اولیه	
		آشنایی قبلی پدر با داماد	
		طرح موضوع ابتدا با دختر و سپس با والدین پس از کسب تأیید اولیه	
	آشنایی اولیه با چارچوب	آشنایی از طریق ارتباط دوستانه خانوادگی	
		آشنایی فامیلی	
		هم‌محله‌ای بودن	
		دیدارهای حضوری با چارچوب برای بررسی ملاک‌ها	
		ملاقات اولیه پسر به همراه معرف	
		آشنایی در محیط دانشگاه	
		اطلاع به خانواده پس از احساس گرایش مثبت	
	شناخت ویژگیها و روحیات	صحبت کردن دختر و پسر در جلسات خواستگاری برای شناخت بیشتر	
		بیرون رفتن و صحبت کردن برای شناخت بیشتر با اطلاع خانواده‌ها	
		آشنایی در یک فعالیت	
	مشاهدات رفتاری	ارزیابی رفتار فرد در محیط بیرون از فضای رسمی خواستگاری	
		مشاهده نمونه رفتارها در برخوردهای قبلی	
	آسان‌گرفتن خانواده‌ها در تعمیق آشنایی	تحقیقات از سوی خانواده‌ها	
		فضای اعتماد در خانواده و سپردن تشخیص به خانواده	
		جاری شدن عقد موقت برای دیدن ویژگی‌های ظاهری یکدیگر و شناخت بیشتر	
		همراهی خانواده با فرزند به رغم مخالفت اولیه	
	مشورت و مشاوره	فراهم کردن مقدمات و فرصت‌های آشنایی	
		مشورت با والدین	
			مشاوره ازدواج

برنامه‌ریزی برای آشنایی

- آزمودنی‌های پژوهش به برنامه‌ریزی برای آشنایی اشاره کرده‌اند.
- مضمون‌های فرعی به ترتیب میزان اشاره در گفته‌های آزمودنی‌ها عبارت است از:
- معرفی از طریق معرف (برای ازدواج و نه دوستی)
 - شناسه ۱: «دوست خونادگی مون ایشون رو معرفی کرد.»
 - پسند اولیه توسط مادر پسر
 - شناسه ۳: «مادر یکی از پسرای مستأجرمون بود... از من خوشش اومد.»
 - صحبت اولیه خانواده‌ها
 - شناسه ۴: «... مادرش با مادرم صحبت کرد.»
 - کسب اطلاعات از معرف
 - شناسه ۱: «قبل از اینکه بیان خواستگاری، شرایطشونو معرفی گفت.»
 - ملاقات اولیه پسر با پدر دختر برای کسب اجازه و تأیید اولیه
 - شناسه ۸: «دفعه اول پدرم دیدشون. وقتی به‌نظرشون اوکی اومد اجازه دادن بیان خواستگاری.»
 - آشنایی قبلی پدر با داماد
 - شناسه ۴: «پدرم قبلا تو مسجد با همسرم آشنا بود.»
 - طرح موضوع با دختر و سپس با والدین پس از کسب تأیید اولیه
 - شناسه ۱۴: «دخترخاله‌م اول با خودم مطرح کرد تا ببینه مزه دهنم چیه؟»
- آشنایی اولیه با چارچوب**
- آزمودنی‌ها به آشنایی اولیه با چارچوب اشاره کرده‌اند و این ازدواج‌ها به صورت عشق در یک نگاه رخ نداده است.
- مضمون‌های فرعی به ترتیب میزان اشاره در گفته‌های آزمودنی‌ها عبارت است از:
- آشنایی از طریق ارتباط دوستانه خانوادگی
 - شناسه ۱۴: «خانواده همسر از دوستای قدیمی پدرم بودند؛ با هم رفت‌وآمد داشتیم.»
 - آشنایی فامیلی، هم‌محله‌ای بودن و دیدارهای حضوری با چارچوب برای بررسی ملاک‌ها و اطلاع به خانواده پس از گرایش مثبت، هرکدام

شناسه ۴: «هم محلی بودیم.»

- آشنایی در محیط دانشگاه و هم‌رشته‌ای بودن

شناسه ۹: «در مقطع کارشناسی هم‌کلاسی بودیم و با هم آشنا شدیم.»

شناخت ویژگی‌ها و روحیات

شرکت‌کنندگان برای شناخت روحیات طرف مقابل به گفتگو در جلسات خواستگاری پرداخته‌اند.

مضمون‌های فرعی زیر به ترتیب میزان اشاره آن‌ها فهرست شده است:

- گفتگو و شناخت در جلسات خواستگاری

شناسه ۸: «چند جلسه آمدند و ما باهم صحبت‌امونو می‌کردیم.»

- رفت‌وآمد برای شناخت بیشتر با اطلاع خانواده‌ها

شناسه ۴: «والدینم اجازه دادن چهار ماه با هم تحت نظارت خانواده برای شناخت در ارتباط

باشیم.»

- آشنایی در یک فعالیت مشترک

شناسه ۴: «تو به فعالیت مذهبی همکاری داشتیم.»

مشاهدات رفتاری

در مواردی در جلسات آشنایی بین زوجین، توجه به رفتارها برای کسب شناخت بیشتر مد نظر قرار گرفته است. مضمون‌های فرعی زیر به ترتیب میزان اشاره فهرست شده است:

- ارزیابی رفتار فرد در محیط بیرون از خانه یا فضای رسمی خواستگاری

شناسه ۸: «غیر از مسائل اعتقادی و اخلاقی به سری مسائل دیگه رو هم مدنظر داشتیم.»

- مشاهده نمونه رفتارها در برخوردهای قبلی

شناسه ۶: «احترام گذاشتنش به خانواده‌ش برام مهم بود.»

آسان‌گرفتن خانواده‌ها در تعمیق آشنایی

شرکت‌کنندگان، شناخت بیشتر را به تجربه خانواده سپردند.

مضمون‌های فرعی زیر به ترتیب میزان اشاره آنها فهرست شده است:

- تحقیقات از سوی خانواده‌ها

شناسه ۷: «خونواده‌م با تحقیق، فهمیدن مورد مناسبه.»

- فضای اعتماد در خانواده و سپردن تشخیص به خانواده

شناسه ۱: «قبول کردم چون اصل کارو سپرده بودم به تجربه بزرگترا.»

- جاری شدن عقد موقت برای دیدن ویژگی‌های ظاهری یکدیگر و شناخت بیشتر و همراهی

خانواده به‌رغم مخالفت اولیه

شناسه ۱: «یه صیغه محرمیت کوتاه بینمون خوندن.»

- فراهم کردن مقدمات و فرصت‌های آشنایی

شناسه ۴: «اولش اجازه نداشت بیاد خواستگاری. بعدش با اصرار من قبول کردن.»

مشورت و مشاوره

تعدادی از افراد، مشورت با افراد صاحب صلاحیت را مد نظر قرار داده‌اند. مضمون‌های فرعی

زیر به ترتیب میزان تکرار آنها فهرست شده است:

- مشورت با والدین و مشاوره ازدواج

شناسه ۸: «در دوره آشنایی با پدر و مادرم مشورت می‌کردم.»

شناسه ۴: «یکی از برادرانم قبل از خواستگاری، من و همسرم رو برد پیش یکی از دوستای

مشاورش.»

داده‌های متفاوت: هنگام تحلیل و دسته‌بندی مضمون‌ها، تفاوت‌هایی در مصاحبه شماره ۷ با

دیگر مصاحبه‌ها به چشم خورد که بعد از مراجعه دوباره به آن، سن ازدواج در این شرکت‌کننده و

موارد خاص مربوط به آن جلب توجه کرد. مدت ازدواج زوج پنج سال و سه ماه و متفاوت‌ترین

نوع از حیث آشنایی است؛ لذا محقق تصمیم گرفت آن را جداگانه بررسی کند.

اشتراکات میان مصاحبه شماره ۷ با سایر افراد مشارکت‌کننده:

- آشنایی در زمان دانشجویی، جلسات گفتگوی دونفره خارج از منزل برای آشنایی بیشتر،

تحقیقات اولیه توسط خانواده‌ها

نکته قابل توجه تفاوت‌های خاص این شرکت‌کننده در چگونگی آشنایی با همسر و چگونگی

کسب شناخت نسبت به وی در این دوران است که ضمن داشتن ویژگی‌های منحصربه‌فردی

همچون کمتر بودن مدت ازدواج و نزدیکی دنیای ذهنی جوانان امروز با زوج مورد نظر، و با توجه

به دارا بودن عوامل ازدواج پایدار (رد کردن سال‌های بحرانی ازدواج و کسب میانگین بیشتر از

هفت در پرسشنامه نظرسنجی پایداری ازدواج)، امکان تعمیم بیشتری به نسبت دیگر موارد به نسل

امروز را داشت. در ادامه به این تفاوت‌ها خواهیم پرداخت.

تفاوت‌های چگونگی آشنایی (با دیگر شرکت‌کنندگان) در مصاحبه شماره ۷:

- آشنایی اولیه در فضای مجازی (چت روم) با هدف ازدواج؛ نه دوستی!
 تعیین جلسات حضوری آشنایی بعد از احراز ملاک‌های اولیه در فضای مجازی (بدون حضور و اطلاع خانواده‌ها) با رعایت ساختارهای فرهنگی
 «آشنایی ما فقط جرقه‌ش در چت روم بود.»
 «اولین شبی که باهم چت کردیم، بعدش دیگه دیدارهای حضوری داشتیم.»
 «تقریباً ۲۰ روزی همدیگه رو دیدیم، با هم در مورد ملاک‌های ازدواج صحبت کردیم.»
 «دوره آشنایی مون و زمانش خیلی خوب بود. ما ۲۶ ساله بودیم با هم آشنا شدیم.»
 «تمام مسائل اقتصادی، مالی، سیاسی، اجتماعی، خانوادگی و ویژگی‌های فردی و خواسته‌ها و نیازها بینمون مطرح و بررسی شد.»
 - اطلاع دادن به خانواده‌ها پس از جلسات گفتگوی حضوری و رسیدن به تصمیم برای ازدواج
 این زوج پنج سال به صورت نامزد، بدون محرمیت در انتظار فراهم شدن شرایط ازدواج بودند که این مورد نیز از تفاوت‌های خاص آنها بود.
 به منظور اطمینان از اعتبار یافته‌ها، شناسه‌ها با شرکت‌کنندگان مطرح، و با تأیید یا اصلاح از سوی آنها صحت دریافت بررسی شد.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف پاسخ به سؤال «چگونگی آشنایی زنان دارای ازدواج پایدار چگونه است؟» انجام شد. به این منظور با استفاده از روش پدیداری و پس از بررسی مصاحبه‌ها و دسته‌بندی مطالب مشابه و شناسه‌گذاری روی مصاحبه‌ها، مضمون‌های فرعی و اصلی و درنهایت یک مضمون هسته‌ای به دست آمد.

«آشنایی در هیچ یک از ازدواج‌های پایدار اتفاقی نبوده، و همه آنها بر اساس برنامه‌ریزی در چارچوب خانواده صورت گرفته است». مضمون‌های اصلی عبارت است از: برنامه‌ریزی برای آشنایی، آشنایی اولیه با چارچوب، شناخت ویژگی‌ها و روحیات، مشاهدات رفتاری، آسان‌گرفتن خانواده‌ها در تعمیق آشنایی، مشورت و مشاوره.

یافته‌ها نشان داد شرکت‌کنندگان در زمان آشنایی با همسر، شیوه‌های گوناگونی از آشنایی با برنامه‌ریزی و اقدام به خواستگاری از سوی همسر را تجربه کرده بودند.

در فرهنگ ایرانی - اسلامی، هیچ واسطه‌گری همچون واسطه‌گری ازدواج ارزشمند نیست و حتی در بعضی فرهنگ‌ها از واسطه‌های ازدواج در مراسم عروسی تقدیر به عمل می‌آید. امیرالمؤمنین (ع) بهترین واسطه‌گری را وساطت برای ازدواج جوانان می‌داند (دیلمی، قرن هشتم، ترجمه سلگی، ۱۳۷۶). طالب (۱۳۷۹) در پژوهش خود نوعی از همیاری در ازدواج جوانان را معرفی دختر به خانواده پسر یا بالعکس می‌داند. در فرهنگ ایرانی، معارفه توسط زنان خانواده در ازدواج‌های فامیلی و یا در محیطی اجتماعی مثل محل کار و مانند آن، پسندیده است. در تبیین این یافته می‌توان گفت معارفه موجب می‌شود شروع آشنایی با روندی منطقی صورت گیرد و دو فرد بر اساس گرایش ناگهانی جذب یکدیگر نمی‌شوند.

در مصاحبه‌ها، شیوه‌هایی از آشنایی اولیه مطرح شد که متمرکز بر رعایت چارچوب ازسوی طرفین بود که این یافته در قالب مضمون اصلی دوم مطرح شد. این چارچوب‌ها یا به پابندی‌های دینی، و یا به باورهای سنتی و عرفی و یا تلفیقی از هر دو وابسته بوده است.

پژوهش رحیمی، عارفی و مرادی‌زاده (۱۳۹۴) نشان داد ازدواج‌های مبتنی بر شیوه دوستی‌های رایج پیش از ازدواج، ناپایدار و ازدواج‌های با آشنایی تحت نظارت ساختارمند خانواده‌ها، پایدار و رضایت‌مند است. هم‌چنین خسروانی (۱۳۹۷) در پژوهش خویش، شیوه همسرگزینی غیرسنتی و خارج از چارچوب را از تعیین‌کننده‌های طلاق معرفی کرده است. پژوهش کرمانی، اصغرپور ماسوله و برادران کاشانی (۱۳۹۷) نشان داد رعایت چارچوب‌ها در هر نوع از آشنایی در کنار آگاهی از چارچوب‌ها و الزام عملی نسبت به آن‌ها می‌تواند تعیین‌کننده موفقیت در ازدواج باشد. در ازدواج‌های پایدار، آشنایی اولیه برای ازدواج همراه با رعایت چارچوب مشخصی ازسوی خانواده است و جوانان آگاهانه از آن چارچوب‌ها پیروی می‌کنند که این امر به کسب شناخت آگاهانه کمک می‌کند.

در مضمون شناخت ویژگی‌ها و روحیات، که در مضمون اصلی سوم ذکر شد، بنی‌جمالی، یزدی و نفیسی (۱۳۸۳) نیز در یافته‌های خود به عوامل سست‌کننده بنیان خانواده دست یافتند که یکی از آنها عدم حصول شناخت طرفین در زمان آشنایی است. در زمان آشنایی، ظرفیت‌های گفتگو با فرد مقابل در مورد مسائل مختلف و شرکت در فعالیت‌های مشترک در اماکن عمومی، تحت نظارت و با اطلاع خانواده‌ها به منظور آشکارشدن هرچه بیشتر ظرایف رفتاری فرد مقابل موجب شناخت بیشتر می‌شود.

در مضمون مشاهدات رفتاری، توجه به رفتار فرد مقابل به منظور شناخت بیشتر وجود داشت.

شناسه‌های فرعی این شیوه شامل ارزیابی رفتار فرد در محیط بیرون از فضای رسمی خواستگاری و مشاهده نمونه رفتارها در برخوردها می‌شود. تقی‌زاده و حسین‌زاده (۱۳۸۴) نیز مشاهده رفتار فرد در جامعه توسط فردی آگاه و باتجربه را یکی از مهم‌ترین راه‌های شناخت فرد معرفی می‌کنند. سرچی، راسووسکی، نوچترلین و گرین (۲۰۰۶) از این روش به عنوان راهی برای کسب شناخت اجتماعی در مورد خود و دیگران یاد می‌کنند و آن را راهی برای پی‌بردن به احساسات افراد و استنتاج از حالات ذهنی آنان، شناخت حالات و هیجانات از روی زبان بدنشان، و نتیجه‌گیری از روی شیوه رفتار افراد، رسیدن به توانایی استدلال از سبک صحبت کردن، نوع شوخی‌ها و میزان انطباق اجتماعی آن‌ها می‌دانند. می‌توان گفت به‌طور معمول، سبک مشاهده رفتار، روشی منطقی و قابل اعتماد به منظور کسب شناخت افراد در موقعیت‌های گوناگون است که موجب می‌شود افراد، رفتار فرد مقابل را با ارزش‌های خود بسنجند و در صورت هماهنگی با آنها، نوعی آمادگی برای سازگاری با فرد مقابل هم ایجاد می‌شود.

شرکت‌کنندگان از آسان‌گرفتن خانواده‌ها در تعمیق آشنایی یاد کردند. مضمون‌های فرعی آن عبارت است از: تحقیقات از سوی خانواده‌ها، فضای اعتماد در خانواده و سپردن تشخیص به آن‌ها، جاری‌شدن عقد موقت برای دیدن ویژگی‌های ظاهری و همراهی خانواده با فرزند به‌رغم مخالفت اولیه و فراهم کردن فرصت شناخت. در مورد مضمون مقدمات و فرصت‌های آشنایی، امام صادق (ع) فرمودند بین با چه کسی ازدواج می‌کنی؛ چرا که همسرت طوقی به گردن تو خواهد بود (حر عاملی، ۱۳۷۲). امیریان‌زاده و امیریان‌زاده (۱۳۸۴) درباره تحقیق پیش از ازدواج، و بر اساس منابع اسلامی، تحقیق درباره همسر را، عقلانی و در جهت استحکام ازدواج معرفی می‌کنند. تقی‌زاده و حسین‌زاده (۱۳۸۴) تحقیق غیر مستقیم و با حضور فردی باتجربه را گزینه مناسبی معرفی می‌کنند. موارد دیگر برای تحقیق عبارت است از: دانشگاه و مؤسسات آموزشی، خویشاوندان، همسایگان فعلی و همسایگان قبلی.

هم چنین بخشی از عبارات به اعتماد به خانواده در مورد تصمیم‌گیری نهایی، بعد از پسندیدن شرایط ظاهری فرد مقابل بر می‌گردد؛ یعنی در خانواده، اعتماد نسبت به تجربه والدین وجود دارد تا دختر از سپردن تصمیم سرنوشت خود به والدین احساس اطمینان کند. طالب (۱۳۷۹) نقش خانواده را در انتخاب همسر برای دختر مهم می‌داند. منظور از خانواده در بعضی فرهنگ‌ها والدین، و در برخی دیگر اقوام درجه یک و دو را نیز شامل می‌شود. در این فرهنگ‌ها اعتماد به تجربه بزرگترها در انتخاب همسر مایه استحکام ازدواج است که با این پژوهش همسو است. وجود

فضای اعتماد و دوستی در خانواده‌ها می‌تواند در شناخت فرد مقابل و تشخیص مناسب بودن شرایط برای ازدواج با فرد مقابل نقش مؤثری ایفا کند.

جاری شدن خطبه عقد موقت با حفظ چارچوب‌ها برای شناخت بیشتر طرفین یکی از مضمون‌ها بود که در تحقیقات نظیر آن یافت نشد. شرکت کنندگان با هدف ایجاد فضایی امن و در عین حال شرعی، بدون دغدغه از بابت نگاه به نامحرم، و بررسی ملاک‌های ظاهری برای انتخاب همسر از این گزینه استفاده کردند که از موارد دوران‌دیشی خانواده‌ها به‌شمار می‌رود. در متون اسلامی، موضوع نگاه حلال و حرام مورد توجه قرار دارد. امیدی (۱۳۹۴) نگاه مرد به زن با قصد انتخاب همسر را تحت عنوان نگاه مجاز از میان احادیث استخراج کرده است. هم‌چنین می‌توان گفت در این دوره، که به‌مثابه دوره نامزدی است، مقدمات آشنایی زوجین فراهم است تا پیش از عقد دائم، مدتی را با هم رفت و آمد کنند تا با خلیقات یکدیگر به‌منظور برقراری پیوندی ماندگار، آشنا شوند.

هنگامی که خانواده‌ای با انتخاب فرزند خود برای ازدواج مخالفت می‌کند، اما فرصت شناخت وی را با حفظ چارچوب‌ها از فرزند خویش سلب نمی‌کند، یعنی در خانواده جوّ حمایت‌گرا نه وجود دارد و می‌توان آن را نوعی همیاری در ازدواج جوانان دانست که با پژوهش طالب (۱۳۷۹) در این زمینه همسویی ندارد. نقش خانواده‌ها در جوامع کوچک، هنگام انتخاب همسر اساسی است. اگر با انتخاب فرزند خود موافق نباشند، گاه با عدم حضور در مراسم، آشکارا مخالفت خود را اعلام می‌کنند. به‌نظر می‌رسد با توجه به گذار جامعه از سنتی به مدرن و گسترش روابط جوانان در جامعه، حمایت و همراهی خانواده‌ها در مسیر شناخت فرد منتخب برای ازدواج به‌منظور تشکیل خانواده با زیربنای عقلانی و بر پایه شناخت متقابل، بتواند از آسیب‌های بعدی تا حد امکان پیشگیری کند.

شرکت کنندگان، مشورت با والدین را موجب بهره‌مندی از تجربه آنان، و مراجعه به مشاور را در دست یافتن به شناخت بیشتر از زندگی مشترک مهم می‌دانستند. مشورت در کارها سیره عقلی است و در سفارش‌های تربیتی اسلام به اهمیت آن تأکید شده است. حضرت علی (ع) هیچ‌پشتوانه محکمی را برای انسان همچون مشورت نمی‌دانند (شهیدی، ۱۳۸۰). بهرامی و نمازی (۱۳۹۵) یکی از مهمترین عوامل تحکیم خانواده را مشورت بین اعضا دانسته‌اند. در این پژوهش تعدادی از شرکت کنندگان ابراز کردند که با خانواده و به‌ویژه با والدین مشورت می‌کردند و این امر را با اطمینانی می‌پذیرفتند که نسبت به تجربه و خیرخواهی آن‌ها داشتند. وجود اعتماد و صمیمیت در

خانواده‌ها ضرورتی است که موفقیت تصمیمات مهم زندگی هر انسانی از آن نشأت می‌گیرد (دلاگو، مارکز، هورتادو و آرگون، ۲۰۱۳). پژوهش ریاحی و خیاطان (۱۳۹۷) نیز بر تأثیر نگرش به رابطه والدین و اعتماد به روابط بین فردی آن‌ها بر ازدواج جوانان و رغبت آنان نسبت به ازدواج ناظر است. روابط نامناسب والدین در گرایش جوانان به روابط بدون ساختار پیش از ازدواج، و در مقابل اعتماد در روابط والدین و روابط بین فردی صمیمانه آن‌ها، در ازدواج موفق جوانان تأثیرگذار است.

میرمحمدصادقی (۱۳۹۰) و پاشیب، سیدمحریمی، محمدی و تاتاری (۱۳۹۵) و ظاهری، دولتیان، شریعتی، سیم‌بر، عبادی، و حسن‌پور^۱ (۲۰۱۶) معتقدند مشاوره پیش از ازدواج برای تعدیل انتظارات، تصمیم‌گیری برای ازدواج و تحکیم بنای زندگی، ضرورتی عقلانی است. سپهرمنش و مروجی (۱۳۹۵) مشاوره اصولی را سبب افزایش امکان شناخت، و در موارد تخصصی قادر به تشخیص اختلالات شخصیت و تعیین سلامت روان طرفین معرفی کردند. این بخش از پژوهش با پیشینه مربوط به تأثیر مشورت و مشاوره همسو است. جوانانی که در مسیر آشنایی و انتخاب همسر، حمایت خانواده را دارند و از صمیمیت و اعتماد در خانواده مبدأ برخوردارند، به دلیل این جو صمیمانه می‌توانند از تجربه خانواده هنگام انتخاب همسر بهره‌مند شوند. چنانچه ازدواج با مراجعه به مشاور متخصص همراه باشد، می‌توان نسبت به عاقلانه‌بودن انتخاب اطمینان بیشتری به دست آورد.

زندگی امروز و استقلال جوانان در مسیر انتخاب همسر در روش غیر سنتی، لزوم پرداختن به چارچوب‌ها را نشان می‌دهد. پدیده ازدواج و انتخاب همسر در شرایط کنونی ضمن گذار از سنت به مدرنیته با دو موضوع آشنایی‌های اینترنتی و آشنایی‌های بدون نظارت خانواده در محیط دانشگاه یا کار روبه‌رو است که وجود ساختارها و چارچوب‌های محکم و شکل‌گرفته در خانواده می‌تواند آسیب‌های احتمالی مربوط به بی‌تجربگی را به میزان قابل توجهی کاهش دهد.

در بخش نظری عوامل تأثیرگذار در پایداری ازدواج در پژوهش‌های موجود مورد جستجو قرار گرفت. عموماً پژوهش‌ها به دنبال عوامل مؤثر در حفظ پایداری خانواده پس از ازدواج هستند. در مورد بررسی نوع شکل‌گیری ازدواج‌ها (اعم از آشنایی سنتی یا غیرسنتی) نیز پژوهش‌هایی صورت گرفته است؛ اما تأثیر شیوه آشنایی در پایداری یا ناپایداری ازدواج مورد بررسی قرار

نگرفته است. در بخش نظری مشخص شد که شیوه آشنایی، دو نوع سنتی و غیرسنتی دارد. در جمع‌بندی می‌توان گفت این پژوهش به دنبال دریافت تأثیر پگونگی آشنایی در ازدواج‌های پایدار بوده است. چگونگی آشنایی، دامنه گسترده‌ای از آشنایی زوجین پیش از ازدواج است که در پیوستاری از حالت کاملاً سنتی مانند خواستگاری و معارفه تا مدرن، مانند آشنایی در محل کار، دانشگاه، فضای مجازی و یا دوستی را شامل می‌شود. در چگونگی‌های گوناگون آشنایی، تفاوت‌چندانی بین نوع سنتی یا غیرسنتی ازدواج از لحاظ تأثیر در پایداری و خشنودی از ازدواج به دست نیامد. در بخش کیفی پژوهش مشخص شد رعایت چارچوب‌ها در ازدواج غیرسنتی و توجه به فرایند کسب شناخت آگاهانه و وجود نظارت والدین به شکل‌گیری صحیح فرایند آشنایی با هدف ازدواج منجر می‌شود. این یافته با نتایج پژوهش شاطریان (۱۳۹۶) درباره چگونگی انتخاب همسر به صورت سنتی یا غیرسنتی و پایداری ازدواج در مواردی همسویی دارد که انتخاب همراه با کسب شناخت صورت گرفته است. در این پژوهش بیش از اینکه چگونگی آشنایی در پایداری ازدواج مؤثر باشد، نوع فرایند و تحت چارچوب بودن آن اهمیت دارد.

در این پژوهش نمونه‌گیری هدفمند ملاکی انجام شد. شرکت‌کنندگان طیف گوناگونی از زنان دارای ازدواج پایدار (اعم از تحصیلات دیپلم تا کارشناسی ارشد، طبقه اجتماعی زیر متوسط تا مرفه، شاغل و خانه‌دار) را تشکیل می‌دادند.

از جمله محدودیت‌های طبیعی این پژوهش می‌توان گفت پژوهش با حضور زنان دارای ازدواج پایدار انجام شد و شامل مردان نمی‌شود. طیف شرکت‌کنندگان از پنج سال زندگی مشترک تا ۳۸ سال را تشکیل می‌داد که در ازدواج‌های با سن زیاد محدودیت فراموشی داده‌های جزئی وجود داشت. از نتایج پژوهش می‌توان در جهت تدوین و طراحی دوره‌های آموزشی راهنمایی پیش از ازدواج برای جوانان بهره جست.

قدردانی و تشکر

پژوهشگر بر خود لازم می‌داند تا ضمن ابراز قدردانی از استاد راهنمای خود به دلیل همراهی و هدایت معلمانه و روشنگرانه‌شان از تمامی بانوان شرکت‌کننده در پژوهش و نیز تمام کسانی تشکر کند که روند پژوهش را فراهم و آسان کردند.

منابع

- السون، دیوید اچ؛ السون، جان دفرین ایمی کی (۱۹۹۹)، مهارت‌های ازدواج کارآمد: ارتباط زناشویی. ترجمه احمدرضا بحیرایی و نادر فتحی (۱۳۸۸)، تهران: روانشناسی و هنر.
- امانی، احمد (۱۳۹۴)، اثربخشی واقعیت‌درمانی گروهی بر عزت نفس و تعهد زناشویی زوجین، فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۵، ۲: ۱ - ۲۳.
- امیدی، سجاد (۱۳۹۴)، نگاه مجاز و غیر مجاز در دیدگاه اسلام، مجله بصیرت و تربیت اسلامی، ۱۲، ۳۲: ۱۰۶ - ۱۲۶.
- بستان نجفی، حسین (۱۳۹۶)، جامعه‌شناسی خانواده با نگاهی به منابع اسلامی، تهران: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- بنی‌جمالی، شکوه‌السادات؛ یزدی، سیده منوره؛ نفیسی، غلامرضا (۱۳۸۳)، بررسی علل از هم‌پاشیدگی خانواده‌ها در رابطه با ویژگی‌های روانی - اجتماعی دختران و پسران، مجله علوم تربیتی و روانشناسی، ۱۱، ۱: ۱۴۳ - ۱۷۰.
- به‌پژوه، احمد (۱۳۸۹)، ازدواج موفق و خانواده سالم، چگونه؟، تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
- بهرامی، سیده زهرا؛ نمازی، اسماعیل (۱۳۹۵)، عوامل تحکیم بنیان خانواده از دیدگاه اسلام، کنگره علوم اسلامی، علوم انسانی، مؤسسه هم‌اندیشان مبتکر رادمان، دانشگاه تهران، دانشگاه مازندران.
- پاشیب، ملیحه؛ سیدمحرمی، ایمان؛ محمدی، سمیه؛ تاتاری، مریم (۱۳۹۵)، تأثیر مشاوره پیش از ازدواج بر انتظار از ازدواج در بین دانشجویان علوم پزشکی، مجله علوم پزشکی دانشگاه تربیت حیدریه (طنین سلامت)، ۴، ۴: ۱۰ - ۱۵.
- پاینده، ابوالقاسم (۱۳۶۰)، ترجمه نهج‌الفصاحه، تهران: جاویدان.
- پیروی و نک، مرضیه (۱۳۹۸)، پدیدارشناسی، «راه» تفکر و تحقیق، مجله پژوهش‌های فلسفی دانشگاه تبریز، ۱۳، ۲۹: ۱۲۷-۱۴۴.
- تقی‌زاده، محمداحسان؛ حسین‌زاده، اکرم (۱۳۸۴)، وصال مهرورزان، مسائل اساسی قبل و بعد از ازدواج، اصفهان: حدیث راه عشق.
- جعفری مژدهی، افشین (۱۳۸۲)، عدم تعادل در وضعیت ازدواج در ایران، پژوهش زنان (زن در توسعه و سیاست)، ۱، ۵: ۸۳ - ۱۰۴.
- جعفری ندوشن، علی؛ زارع، حسن؛ حسینی هنزایی، اعظم؛ پورصالحی نویده، مرضیه؛ زینی، مرضیه (۱۳۹۴)، بررسی و مقایسه سلامت روان و سازگاری و تنظیم هیجان شناختی زنان مطلقه با زنان متأهل شهرستان یزد، فصلنامه زن و جامعه، ۲، ۲۲: ۱ - ۱۶.
- حر عاملی، محمدبن حسن (۱۳۷۲)، وسائل الشیعه (عربی)، قم: آل‌البیت.
- خسروانی، فرخنده (۱۳۹۷)، بررسی انگیزه‌های منجر به طلاق زنان مطلقه و وضعیت روانشناختی پس از طلاق بر مبنای آن انگیزه‌ها، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.
- دیلمی، حسن بن محمد (قرن هشتم)، ارشاد القلوب، ترجمه علی سلگی نهاوندی (۱۳۷۶)، قم: ناصر.

رحیمی، روح اله؛ عارفی، مختار؛ مرادی زاده، سهراب (۱۳۹۴)، بررسی روابط بین عوامل فردی - خانوادگی و ترجیحات همسرگزینی با رضایت زناشویی زوج‌های هر دو شاغل در آموزش و پرورش، **مطالعات زن و خانواده**، ۸، ۲۹: ۳۵ - ۷۱.

ریاحی، مهشید؛ خیاطان، فلور (۱۳۹۷)، رابطه بین نگرش به والدین، رابطه بین فردی، و نگرش به ارتباط قبل از ازدواج با رغبت به ازدواج، **پژوهشکده زنان دانشگاه الزهرا**، ۶، ۱: ۶۹ - ۹۲.

سپهرمنش، زهرا؛ مروجی، سیدعلیرضا (۱۳۹۵)، سلامت روان زوجین مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره قبل از ازدواج کاشان، **سلامت اجتماعی**، ۳، ۳: ۲۲۸-۲۳۸.

ستیر، ویرجینیا (۱۹۷۰)، **آدم سازی**، ترجمه بهروز بیرشک (۱۳۸۸)، تهران: رشد
کرای، امین؛ خجسته مهر، رضا؛ سودانی، منصور؛ اصلانی، خالد (۱۳۹۵)، شناسایی عوامل مؤثر در ازدواج‌های پایدار رضایتمند در زنان، **مشاوره و روان درمانی**، ۲۲، ۲: ۱۲۹ تا ۱۶۴.

شاطریان، مریم (۱۳۹۶)، **بررسی کیفی نقش ارتباطات قبل از ازدواج در رفتارهای کنترل‌گرایانه و سازگاری همسران**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.

شریفی، عنایت‌الله (۲۰۱۲)، **خانواده و عوامل پایداری آن از منظر قرآن**، **پژوهشنامه معارف قرآنی**، ۳(۹): ۲۹ - ۵۰.
شهیدی، محسن؛ یوسفی، فائق (۱۳۸۰)، بررسی مشکلات و معیارهای ازدواج دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان در سال ۱۳۷۸، **طب و تزکیه**، ۰، ۴۳: ۴ - ۹.

طالب، مهدی (۱۳۷۹)، **شیوه‌های همیاری در ازدواج در ایران**، **نامه علوم اجتماعی**، ۱۵، ۱: ۱۰۵ - ۱۳۱.
قاسمی طوسی، محمداسماعیل؛ فاکر میبدی، محمد (۲۰۱۶)، تأملات اخلاقی - تربیتی پایداری خانواده مبتنی بر آیات و روایات متناظر، **فصلنامه علمی پژوهشنامه اخلاق**، ۹(۳۳): ۷ - ۲۶.

کرمانی، مهدی؛ اصغرپور ماسوله، احمدرضا؛ برادران کاشانی، زهرا (۱۳۹۷)، **همسرگزینی دختران جوان: کشاکش فردیت در برابر ارزش‌های سنتی**، **خانواده پژوهی**، ۱۴، ۳: ۳۰۳ - ۳۲۶.

گاتمن، جان مردخای (۲۰۱۵)، **علم عشق**، ترجمه هاشم پوریامهر (۱۳۹۶)، تهران: دانژه.

گلادینگ، ساموئل (۲۰۱۴)، **خانواده‌درمانی**، **نظریه، کاربردها**، ترجمه فرشاد بهاری (۱۳۹۸)، تهران: تزکیه.
گلزاری، محمود (۱۳۸۴)، آموزش و مشاوره با نوجوانان در زمینه جنس مخالف، **فصلنامه روانشناسی تربیتی**، ۱، ۱: ۱۰۵ - ۱۲۲.

محمدپور، احمد (۱۳۹۷)، **ضد روش، زمینه‌های فلسفی و رویه‌های عملی در روش‌شناسی کیفی**، ویراست دوم، تهران: لوگوس.

محمدی ری‌شهری، محمد (۱۳۸۹)، **تحکیم خانواده از نگاه قرآن و حدیث**، ترجمه حمیدرضا شیخی، قم: دارالحدیث.

محمودزاده، اعظم؛ یوسفی، زهرا؛ گل پرور، محسن (۱۳۹۸)، **طراحی الگوی پایداری خانواده مبتنی بر آموزه‌های اسلامی**، **پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده**، ۷، ۱۷: ۳۴ - ۷۴.

مشکی، مهدی؛ شاه قاسمی، زهره؛ دلشاد نوقایی، علی؛ مسلم، علیرضا (۱۳۹۰)، بررسی وضعیت و عوامل مرتبط با طلاق از دیدگاه زوجین مطلقه شهرستان گناباد در سال‌های ۸۸ - ۱۳۸۷، *افق دانش*، ۱۷، ۱: ۵۱ تا ۳۵ تا ۴۴.

موحد، مجید؛ عنایت، حلیمه؛ عباسی شوازی، محمدتقی (۱۳۸۵)، بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی با نگرش دانشجویان نسبت به معاشرت و دوستی دختر و پسر پیش از ازدواج، *علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، ۲، ۴۷: ۱۴۷ - ۱۶۵.

میرمحمدصادقی، مهدی (۱۳۹۰)، آشنایی (از مجموعه آموزش پیش از ازدواج)، تهران: ارتقای سلامت ایرانیان.

میرزایی، حدیث؛ فتحی آشتیانی، علی؛ سلیمانی، علی اکبر؛ یوسفی، نوید (۱۳۹۶)، مقایسه رضایت زناشویی در زنان با توجه به روابط قبل از ازدواج، *مجله خانواده پژوهی*، ۱۳، ۳: ۳۶۱ - ۳۷۴.

نازک تبار، حسین؛ حسینی درونکلانی، سیده زهرا؛ بابایی، انسیه (۱۳۹۵)، تحلیل رابطه سلامت معنوی، نگرش به ارتباط قبل از ازدواج و دلزدگی زناشویی زنان متأهل، *مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان*، ۱۴، ۳: ۹۳ - ۱۱۴.

والاس، پ. (۱۳۸۲)، *روانشناسی اینترنت*، ترجمه اوحدی، ب.، قنادی، ف.، صفوی همای، ح (۱۹۹۹)، تهران: نقش خورشید.

هنریان، مسعود؛ یونسی، سید جلال (۱۳۹۰)، بررسی علل طلاق در دادگاه‌های خانواده تهران، *مطالعات روانشناسی بالینی*، ۱، ۳: ۱۲۵ - ۱۵۳.

یحیی زاده، حسین؛ حامد، محبوبه (۱۳۹۴)، مسائل فرزندان طلاق در ایران و مداخلات مربوط: فراتحلیل مقالات موجود، *مطالعات زن و خانواده*، ۳، ۲: ۹۱ - ۱۲۰.

- Child, M., Low, K. G., McCormick, C. M., & Cocciarella, A. (1996). Personal advertisements of male-to-female transsexuals, homosexual men, and heterosexuals. *Sex Roles*, 34(5-6), 447-455.
- Delgado-Márquez, B. L., Hurtado-Torres, N. E., & Aragón-Correa, J. A. (2013). On the measurement of interpersonal trust transfer: Proposal of indexes. *Social indicators research*, 113(1), 433-449.
- Hitsch, G. J., Hortaçsu, A., & Ariely, D. (2010). What makes you click?—Mate preferences in online dating. *Quantitative marketing and Economics*, 8(4), 393-427.
- Lawson, H. M., & Leck, K. (2006). Dynamics of internet dating. *Social Science Computer Review*, 24(2), 189-208.
- Morgan, E. M., Richards, T. C., & VanNess, E. M. (2010). Comparing narratives of personal and preferred partner characteristics in online dating advertisements. *Computers in Human Behavior*, 26(5), 883-888.
- Sergi, M. J., Rasseovsky, Y., Nuechterlein, K. H., & Green, M. F. (2006). Social perception as a mediator of the influence of early visual processing on functional status in schizophrenia. *American Journal of Psychiatry*, 163(3), 448-454.
- Thornton, A., & Lin, H. S. (1994). *Social change and the family in Taiwan*. University of Chicago Press.
- Zaheri, F., Dolatian, M., Shariati, M., Simbar, M., Ebadi, A., & Azghadi, S. B. H. (2016). Effective factors in marital satisfaction in perspective of Iranian women and men: A systematic review. *Electronic physician*, 8(12), 3369.